

*Владислава Кузедна, кандидат філологічних наук, доцент,
Юлія Грон, кандидат філологічних наук, доцент
Черкаський державний технологічний університет*

БЛОГ-ЗАПИСИ ЯК СУЧАСНИЙ ЖАНР ІНТЕРНЕТ КОМУНІКАЦІЇ

Блог є найбільш багатограним явищем сучасної комунікації. Поява блогу докорінно змінила комунікаційний простір не лише в межах Інтернету. Спілкування за допомогою блогів значно випередило використання чатів, форумів і персональних сайтів, ставши невід'ємним компонентом соціального життя сучасної людини. У межах теорії жанрів та інтернет-лінгвістики розвивається віртуальне жанрознавство. Жанр як сукупність формальних та змістовних особливостей тексту формується завдяки дотриманню певних умов. У переважній більшості наукових праць сукупність жанрів визначається як типи текстів, представлених матеріально існуючими образами, а також у вигляді узаконених граматики та стилістики норм, які існують у людській свідомості. Не останню роль відіграють правила створення та сприйняття текстів певного типу. Тому варто зазначити, що блог як жанроутворююче явище можна розглядати не тільки з точки зору його технічних особливостей: специфіка жанру блогу зумовлена поєднанням трьох аспектів: мережевого характеру, діалогічністю та щоденникового дискурсу.

Беручи до уваги той факт, що блог – це відносно нове комунікативне середовище, варто враховувати специфіку його виникнення. Цілком очевидно, що прототипом сучасного блогу став «паперовий» щоденник. Саме прагнення людини «зафіксувати» певні думки, події та переживання служить незмінним стимулом ведення щоденникових записів у хронологічному порядку вже протягом багатьох століть. Проте на відміну від «традиційного» щоденника для якого характерна монологічна комунікація, блог поєднує ознаки монологічного та діалогічного спілкування (можлива інтеракція між користувачами у вигляді коментарів).

Варто також зазначити, що у період підвищеної соціальної та політичної активності значно зростає кількість блогів, які виконують роль ЗМІ та можуть мати значний вплив на маси. Блогу також притаманні риси жанру інтернет-форуму. В обох випадках комунікація здійснюється за принципом головного запису та коментарів до нього. Проте у цьому випадку мають місце суттєві відмінності. Характерними рисами блогу є соціальність та особистісність. Блог завжди має автора – живу людину (або групу людей); блог існує як внутрішнє бачення автора, частина його особистості. У більшості випадків блог має більшу інформативну та змістовну цінність, ніж форум. Форум – це обговорення явища, а блог – висловлення власної точки зору та дискусія відносно неї [4, с. 173].

У сучасній вітчизняній лінгвістиці неодноразово здійснювалися спроби опису та класифікації інтернет-жанрів. Критеріями та підставами для їх визначення було висунуто різноманітні параметри. Як зазначають О. Горошко та О. Жигаліна, більшість дослідників виокремлюють інтернет-жанри за принципом об'єднання ресурсів, які співпадають за наступними ознаками: інтенцією адресанта (повідомлення/спілкування), структуруванням вмісту, реальністю/ірреальністю спілкування у часі [2, с. 113]. Згідно цих параметрів, до

жанрів інтернет-комунікації відносять електронну пошту, час, електронні оголошення, комп'ютерні конференції, сайти, онлайн ігри, розраховані на велику кількість користувачів тощо.

Характерною ознакою інтернет-комунікації є її глобальна зв'язність. Сайт є макроодиницею вивчення інтернет-спілкування. Його єдність забезпечується наявністю таких компонентів: адресант, адресат, зміст, мета створення тощо. Одиницею нижчого рівня є окрема сторінка, що поділяється на сторінки ще нижчого рівня, а структура має радіально-ланцюжковий характер [1, с. 17-18].

Досліджуючи блог як жанр, варто звернутися до теорії моделі мовленнєвого жанру Т. Шмельової [6, с. 90]. Згідно цієї моделі, блог як жанр формується у вигляді сукупності певних ознак.

Першою ознакою є його *комунікативність*. Дослідниця визначає чотири типи мовленнєвих жанрів залежно від інтенції жанрового дискурсу:

- інформативні – пред'явлення / запит, підтвердження / спростування інформації;
- оціночні – трансформація відчуттів комунікантів за допомогою співвідношення їхніх вчинків або якостей згідно з прийнятими нормами в даному соціумі;
- імперативні – спосіб здійснення / нездійснення певних явищ;
- етикетні – реалізація явища або вчинка, який передбачений етикетом даного соціуму (вітання, вибачення тощо).

Базуючись на комунікативній меті, блог можна віднести як до інформативного, так і до оціночного мовленнєвого жанру. Варто зауважити, що основна мета блогу – не лише проінформувати читачів, але й показати ставлення та думки автора стосовно висловленої інформації, дати оцінку. Проте незважаючи на поширене оцінювання у блог-записах, їхньою характерною рисою є оцінка певних явищ, подій або третіх осіб, яка не стосується співрозмовника напряду.

При цьому блог передбачає сторонніх осіб (читачів), які повинні реагувати на запис автора коментарями. Таким чином, блог спонукає користувачів до інтеракції з автором. Виходячи з цього, цілком справедливо віднести блог до імперативного жанру.

З іншого боку, користувачі виконують етикетну функцію у блогах: комуніканти вітаються один з одним, дякують, вітають з Днем народження тощо. Отже, блог також має характерні риси етикетного жанру.

Таким чином, блог поєднує риси чотирьох типів мовленнєвих жанрів, базуючись на комунікативній меті та одночасно є інформативним, оціночним, імперативним й етикетним. Тому блог цілком справедливо можна назвати гібридним жанром.

Другою ознакою мовленнєвого жанру є наявність *образу автора*, тобто сукупність фактів про комуніканта, яка передбачає та забезпечує успішний розвиток моделі мовленнєвого жанру.

Існування образу автора зумовлене наявністю особистісного характеру у блог-записах і віддзеркалює сприйняття певного явища чи події крізь призму особистості користувача. Таким чином, незалежно від популярності блогу, у

ньому завжди присутня, окрім фактичної, імпліцитна інформація про персоналію автора. Що стосується відомих блогерів, вони мають більший вплив на аудиторію, оскільки можуть викликати зацікавленість у адресатів та ініціювати у них відповідну реакцію, тобто коментування. Виокремлення образного, понятійного та ціннісного компонентів пов'язане з людською природою та його способом пізнання навколишньої дійсності [5, с. 108].

Третя ознака – це *образ адресата*. Наявність цієї характеристики у блозі зумовлена існуванням блогу як жанру. Автор, висловлюючи власні судження, очікує зворотної реакції від читачів. Саме наявність образу адресата зумовлює характерну відмінність блогу як жанру від його основного прототипу – «паперового» щоденника.

Існує також характерна особливість: окремі записи в блозі можуть бути адресовані безпосередньо автору сторінки. Така ситуація можлива за умови публікування в блозі записів, які приховані від сторонніх читачів і доступні лише автору. У цьому випадку блог набуває ознак щоденника-планувальника, ніж традиційного паперового щоденника.

Окрім цього, автор може змінювати кількість читачів, яким може бути доступний конкретний запис. Це означає, що користувач сам визначає коло адресатів. Якщо ж запис знаходиться у вільному доступі, адресатами є умовно усі інтернет-користувачі. У будь-якому випадку, наявність адресата у комунікативній системі блогу – обов'язкова умова.

Четвертою умовою жанротворення є *образ минулого*. При цьому варто вирізняти два типи жанрів:

- ініціальні (які починають комунікацію);
- реактивні (які є наслідком будь-якого явища (відповідь, згода тощо)).

Розглядаючи дуалізм блогу крізь призму ініціального та реактивного розподілу, можна зробити висновок, що запис у блозі може мати як ініціальні, так і реактивні ознаки. При цьому коментування певного запису носить реактивний характер, оскільки завжди є наслідком головного запису. З технічного боку, наявність образу минулого в блозі підтверджується його гіпертекстуальністю: часто в записах вказується URLink на інформацію-першоджерело щодо явища, про яку пише автор. У свою чергу, коментарі записів завжди гіпертекстуальні

Крайньою категорією блогу є *образ майбутнього*. Під час створення коментаря або запису автор/коментатор передбачає майбутнє втілення власних думок, а також характер реакції адресата на певне висловлювання.

Будь-який мовленнєвий жанр має власне мовленнєве втілення, тобто сукупність мовленнєвих можливостей жанру. Для охарактеризування вираження дискурсу визначають наступні параметри:

1. клішованість vs індивідуальність;
2. мінімальність vs максимальність [3, с. 176].

Аналізуючи різні аспекти дискурсу блогів, можна зробити висновок, що блог є особливим жанром в інтернет-комунікації. Його специфіка полягає у широкій варіативній парадигмі в умовах мовленнєвих жанрів. Комунікативною метою блогу може бути інформативність, оцінка, імперативність, етикетність, які

служать зв'язним елементом у тексті інтенцій різного характеру. В той же час блог реактивний, його мовне втілення формується за допомогою усіх вищезгаданих ознак.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вжещ Я. Л. Інтернет-дискурс: проблема визначення поняття, особливості структури. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2012. №14 (249). С. 15–19.
2. Горошко Е. И., Жигалина Е. А. Виртуальное жанроведение: устоявшееся и спорное. *Вопросы психолингвистики*, 2010. №2. С. 105–123.
3. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко; за ред. Р. С. Гуревича. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. 499 с.
4. Калашникова А. А. Блог как гибридный речевой жанр. *Научная мысль Кавказа*, 2010. №3. С. 172–176.
5. Швелідзе Л. Д. Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української та англійської мов): дис. канд. філол. наук. Вінниця, 2021. 240 с.
6. Шмелёва Т. В. Модель речевого жанра. *Колледж*, 1997. №1. С. 88–99.